

ДЕРЖАВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ

Анотація. У статті розглянуто досвід соціально-адекватного менеджменту на національному та регіональному рівнях при розробці Державної і Регіональної стратегій на період до 2020 року. Наведено систему показників узгодження діяльності центральних і місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування щодо соціально-економічного розвитку регіонів. Обґрунтовано напрями і розвинено методи менеджменту стратегічного планування й управління соціально-економічним розвитком держави і регіонів на період до 2030 року.

Ключові слова: соціально-адекватний менеджмент, державна і регіональні стратегії, соціально-економічний розвиток, держава, регіони, планування, управління.

Summary. The article considers the experience of socially adequate management at the national and regional levels in the development of State and Regional strategies for the period up to 2020. The system of indicators of coordination of activity of central and local authorities and local governments concerning social and economic development of regions is resulted. The directions and methods of management of strategic planning and management of social and economic development of the state and regions for the period till 2030 are substantiated.

Key words: socially adequate management, state and regional strategies, socio-economic development, state, regions, planning, management.

DOI : 10.33783/1977-4167-2020-48-2-70-82

Постановка проблеми. Розробки Державної стратегії регіонального розвитку на національному рівні та Регіональних стратегій розвитку на рівні адміністративних областей на 2021–2027 рр. повинні були базуватись на соціальній відповідальності з урахуванням: міжнародних стандартів із соціальної відповідальності ISO 2600, ISO 9001:2000; стандарту ISO 14000 у сфері систем екологічного менеджменту; GRI-рекомендацій щодо звітності у сфері стійкого розвитку.

Фахівці і вчені Інституту економіки промисловості НАН України (м. Донецьк — м. Київ) визначають соціальну відповідальність як волевиявлення, що обумовлене відповідною поведінкою відносно додержання усвідомлених обмежень і соціальних норм, гарантує безпеку і прогресивний розвиток та забезпечує узгодженість інтересів суб'єктів, що діють у суспільних відносинах, та управління ними. Але експертне опитування 2012 року щодо перешкоджань виконання Україною міжнародних зобов'язань щодо стійкого розвитку

засвідчило відсутність націленості систем державного та регіонального управління на їх виконання (65,2 % експертів вказали на цю причину) [1, с. 42,44].

Колишній, обраний поза чергою глава нашої держави Петро Порошенко, виступаючи на ювілейній 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 25 вересня 2015 року, яка прийняла Цілі Сталого Розвитку (ЦСР) на період до 2030 року, зазначав, що заради їх досягнення на національному рівні Україна здійснюватиме нові програми і проекти, які на практиці забезпечать макроекономічну стабільність, екологічний баланс та соціальну згуртованість. Вони служитимуть в якості загальної основи для подальших перетворень в Україні як незалежної, суверенної, соціальної, правової та унітарної держави.

На жаль, у 2016–2020 рр. цей намір президента не був реалізований ані Урядом України, ані Блоком Петра Порошенка «Солідарність» у Парламенті. У виборах до Верховної Ради України IX

© В. В. Столяров, Г. І. Фролова, В. В. Столярова, 2020

Бібліографія ДСТУ 8302:2015:

Столяров В. В., Фролова Г. І., Столярова В. В. Державний менеджмент стратегічного планування і управління соціально-економічним розвитком регіонів. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2020. № 2 (48). С. 70–82.

References (APA):

Stolyarov, V. V., Frolova, G. I., Stolyarova, V. V. (2020). *Derzhavnyi menedzhment stratehichnoho planuvannia i upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom rehioniv* [State management of strategic planning and management of socio-economic development of regions]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 2 (48), 70–82 (in Ukr.).

скликання передвиборчі програми «Українська влада: вчора та сьогодні», «Європейська солідарність» та «Українська стратегія В. Гройсмана» не містили жодного положення щодо цих намірів, не кажучи вже про відповідні проектні обґрунтування й прогнозні розрахунки.

У Державній цільовій програмі відновлення та розбудови миру в східних регіонах України відмічено, що під час її реалізації братимуться до уваги положення Національної доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна 2030». Напроти, положення цієї Національної доповіді повинні були стати основою Програми, а не «братися до уваги» при її реалізації [2]. Тобто поліпшення соціальної відповідальності оновленого Кабінету Міністрів України за свої рішення не проглядається.

Обраний за чергою шостий Президент республіки «Україна» пан В. Зеленський серед перших у своїй каденції прийняв Указ від 20 вересня 2019 року №713 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення еволюційного зростання, стимулювання розвитку регіонів та запобігання корупції», в якому постановив Кабінету Міністрів України до 1 січня 2020 року забезпечити розроблення й затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки.

Розробку цієї стратегії було розпочато Міністерством України завчасно — з 1 квітня 2019 року, і згідно з діючими нормативно-методичними вказівками вона повинна була б затверджена до 1 липня 2020 року (за 6 місяців до початку реалізації з 1 січня 2021 року). Але, незважаючи на вказівки нового президента, Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки було затверджено Урядом 5 серпня 2020 року, тобто на 7 місяців пізніше. І ніхто не поніс ніякої відповідальності за порушення відповідних строків, хоча інформацію про стан виконання Указу Президента від 20.09.2019 року № 713 слід було надати до 15 жовтня 2019 року та до 20 січня 2020 року.

Президент України В. Зеленський своїм Указом від 30 вересня 2019 року № 722 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» постановив забезпечувати дотримання та оприлюднення упровадженої дієвої системи моніторингу їх реалізації щороку до 1 березня року, який настає за звітним. Інформація про виконання адаптованих для України 17 національних Цілей Сталого Розвитку, починаючи з 2017 року, у відкритому доступі відсутня, насамперед щодо виконання Першої Цілі — «Подолання бідності» (табл. 1).

Тобто і при новому Президенті України і складі Уряду та Верховної Ради не проглядається підвищення соціальної відповідальності за підготовку, прийняття та реалізацію державних рішень, що враховують і орієнтують суспільство на сталий розвиток.

Вказаним Указом Президента України рекомендовано науковим закладам враховувати Цілі Сталого Розвитку під час визначення напрямів дослідження на період до 2030 року.

Проблема дослідження державного менеджменту стратегічного планування і управління соціально-економічним розвитком регіонів полягає в розгляді соціальної відповідальності як корпоративної відповідальності за гідний рівень життя сучасного та майбутніх поколінь з визначенням кращих шляхів досягнення стійкого людського розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Впровадження соціальної відповідальності за підготовку, прийняття і реалізацію напрямів і заходів державотворення після світової фінансової кризи 2007–2008 рр. було започатковано відомими вченими-економістами Т. Т. Ковальчуком, В. К. Черняком, В. Я. Шевчуком. Вони обґрунтували конкретні шляхи переходу до нової моделі розвитку національної економіки у посткризовий період, починаючи з 2009 року.

Значну увагу ними було приділено регіональній політиці та місцевому самоврядуванню [3].

Згодом, у 2011 р. вчені і фахівці кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі МОН України в Передмові науково-практичного коментаря до оновленого у 2010 р. Бюджетного кодексу України рекомендували розробити «Основні положення щодо впровадження відповідальності вищих органів державної і місцевої влади та органів місцевого самоврядування за недофінансування за нормативами бюджетної забезпеченості Національної програми людського розвитку та Регіональної програми людського розвитку» [4]. Ці положення пропонувалося розмістити у заключному розділі V «Контроль за дотриманням бюджетного законодавства та відповідальність за порушення бюджетного законодавства» Бюджетного кодексу України.

У 2012 р. д-р екон. наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік АЕН О. С. Ємельянов у своїй статті «Ринку потрібна допомога... Держплану» підкреслював, що чиновники різних рівнів саме найбільше й побоюються бути причетними до встановлення планових завдань і організації їх виконання. Тобто не бажають займатися державним менеджментом, адже відповідальність за розвиток галузей і регіонів, впровадження реформаторських ідей, а, головне, — систематичний контроль і реагування на всі економічні колізії [5, с. 52].

Автори всеукраїнського проекту «Наше спільне майбутнє» В. Я. Шевчук, В. К. Черняк, Т. Т. Ковальчук, М. П. Педан, О. І. Панков обґрунтували шляхи досягнення Цілей Сталого Розвитку ООН в Україні на період до 2030 р. У 2016 р.

Таблиця 1

Характеристика цілі «Подолання бідності»

Завдання	Індикатор	Дезагрегування	Цілевизначення	Індикатори ІРЛР	Джерело
1.1. Скоротити в 4 рази рівень бідності, зокрема шляхом ліквідації її крайніх форм	1.1.1. Частка населення, чиї середньодушові еквівалентні сукупні витрати є нижче від фактичного* (розрахункового) прожиткового мінімуму, %	— за віком (до 18 років, 18—34 роки, 35—59 років, понад 60 років) — за статтю — за наявністю дітей у домогосподарстві	2015—58,3 2020—30,0 2025—20,0 2030 — 15,0	Блок 4. Добробут 4.1. Рівень бідності за відносним критерієм (питома вага населення, еквівалентні сукупні витрати якого не перевищують 75 % медіанного рівня), %. 4.2. Питома вага домогосподарств, які робили заощадження або купували нерухомість, %. 4.3. Кількість мінімальних продуктових кошиків, які можна придбати за середньодушовий дохід. 4.4. Валовий регіональний продукт (на одну особу). 4.5. Питома вага домогосподарств, які мають всі товари тривалого користування базового набору (телевізор, холодильник, пральна машина), %	ІДСД НАНУ, Держстат
	1.1.2. Частка осіб, добове споживання яких є нижче 5,05 дол. США за ПКС, %		2015 — 2,2 2020 — 0,5 2025 — 0,0 2030 — 0,0		ІДСД НАНУ, Держстат
1.2. Збільшити охоплення бідного населення адресними програмами соціальної підтримки	1.2.1. Частка бідних**, які охоплені державною соціальною підтримкою, у загальній чисельності бідного населення, %	— за віком (до 18 років, 18—34 роки, 35—59 років, понад 60 років) — за статтю — за наявністю дітей у домогосподарстві	2014 — 56,3 2020 — 65,0 2025 — 75,0 2030 — 85,0		ІДСД НАНУ, Держстат
1.3. Підвищити життєстійкість соціально вразливих верств	1.3.1. Співвідношення рівнів бідності*** домогосподарств з дітьми та домогосподарств без дітей, рази	— за типом місцевості проживання (м/с) — за статтю голови домогосподарства	2015 — 1,77 2020 — 1,60 2025 — 1,40 2030 — 1,27		ІДСД НАНУ, Держстат
	1.3.2. Частка витрат на харчування в сукупних витратах домогосподарств, %	— за типом місцевості проживання (міська/сільська)	2015 — 54,6 2020 — 50,0 2025 — 40,0 2030 — 30,0		Держстат

у своїй книзі «Розвиток заради порятунку» вони обґрунтували еколого-соціальну модель розвитку, яка призвана викоренити і бідність населення України [6].

У 2020 р. д-р екон. наук, професор, народний депутат України ІІІ-V скликань В. К. Черняк у своїй статті «Українському народу — стабільний планомірний людський розвиток», здійснивши оцінку стану науково-адміністративного забезпечення стратегічного планування і управління людським розвитком в Україні, констатував, що базовою, вихідною складовою державного менеджменту повинен стати Плановий кодекс України (наряду з Бюджетним і Податковим кодексами). Цей Кодекс (на перших етапах — Плановий регламент діяльності парламентсько-пре-

зидентської республіки) повинен визначати зміст і строки: Послань Президента України до Верховної Ради України; щорічних Планів діяльності Кабінету Міністрів України на 3—5 років за участі НАН України; щорічних та на 3—5 років Планів роботи Верховної Ради України за участі Інституту законодавства; Державних і Регіональних стратегій соціально-економічного і регіонального розвитку на 5—7 та 10 років; перспективних (на 10 років) та середньострокових (на 5 років) Прогнозів, Планів та Цільових програм розвитку; Середньострокових бюджетів на 5 років та бюджетних резолюцій на 3 роки кожного регіону та держави в цілому [7, с. 203].

Мета статті — обґрунтування напрямів і розвиток методів менеджменту стратегічного плану-

вання й управління соціально-економічним розвитком держави і регіонів на період до 2030 року.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення узгодженого стратегічного планування й управління соціально-економічним розвитком держави і регіонів, як органічної складової єдиної системи соціально-адекватного менеджменту на національному та субнаціональному (регіональному) рівнях, доцільно розглянути починаючи з 2000 року, коли на Саміті Тисячоліття ООН наша держава приєдналася до затверджені 189-ма державами світу Декларації Тисячоліття ООН із зобов'язаннями її виконання на період до 2015 року.

У 2003 році Україна стала першою на пострадянському просторі, яка адаптувала 7 із 8 глобальних Цілей Розвитку Тисячоліття (ЦРТ) на період до 2015 року та розробила систему 15-ти національних завдань і 33-х показників-індикаторів їх досягнення з запровадженням з 2004 року моніторингу їх щорічного виконання. За участі світової структури зі стратегічного планування перспективного розвитку ООН — ПРООН були визначені на національному рівні 7 Цілей Розвитку Тисячоліття [8]:

Ціль 1 — Подолання бідності (3 завдання, 5 індикаторів).

Ціль 2 — Забезпечення якісної освіти впродовж життя (2 завдання, 6 індикаторів).

Ціль 3 — Забезпечення гендерної рівності (2 завдання, 4 індикатори).

Ціль 4 — Зменшення дитячої смертності (1 завдання, 2 індикатори).

Ціль 5 — Поліпшення здоров'я матерів (1 завдання, 2 індикатори).

Ціль 6 — Обмеження поширення ВІЛ-інфекції/СНІД та туберкульозу і започаткування тенденцій до скорочення їх масштабів (2 завдання, 6 індикаторів).

Ціль 7 — Сталий розвиток довкілля (4 завдання, 8 індикаторів).

Наведені національні цілі та їх характеристики за завданнями і індикаторами відповідали нумерації та назвам глобальних Цілей Розвитку Тисячоліття. Натомість, 8-ма з глобальних ЦРТ «Глобальне партнерство для розвитку» не була локалізована до відповідної національної цілі, завдань і індикаторів з її доведенням на субнаціональний (регіональний) рівень.

У 2005–2006 роках була здійснена локалізація національних ЦРТ у трьох пілотних проектах для Луганської, Донецької та Львівської областей. Цілі Розвитку Тисячоліття стали слугувати єдиним стратегічним документом в Україні на період до 2015 року, який надавав можливість в умовах становлення громадянського суспільства в нашій державі контролювати дії органів загальнонаціональної і регіональної влади в контексті соціально-адекватного менеджменту.

Соціологічна енциклопедія визначає соціально-адекватний менеджмент як високоефективну модель управління, що зорієнтована у майбутнє, адаптована до функціонування у конкретній соціальній системі з максимальним використанням її соціально-економічного і психокультурного потенціалів та слугує інструментом узгодження управлінських зусиль загальнонаціональної і регіональної влади. Така модель спрямовує управлінські впливи переважно в площину самоорганізаційних процесів, на всіх рівнях управління співвідноситься з найважливішими ментальними характеристиками соціуму та його регіональними складовими [9].

Оцінювання ступеня адекватності системи управління соціальним умовам має здійснюватися на національному рівні за такими основними критеріями:

- спроможність управлінської системи забезпечувати і підтримувати рівновагу між домінуючими цілями в суспільстві та прийнятими способами їх досягнення;

- наявність відкритої соціальної структури;

- адекватність менеджменту національному характеру;

- спроможність створити такий соціальний і економічний порядок, що забезпечить нормальне існування суспільного організму;

- відповідність застосовуваних методів управління основним механізмам реалізації владних відносин;

- конструктивність впливу на процеси соціального розширення.

На регіональному рівні менеджмент буде визнаним соціально-адекватним, якщо він буде спроможний:

- зняти суперечності між передовими ринковими методами господарювання і застарілими механізмами управління на підвідомчій території;

- забезпечити об'єктивність, повноту та оперативність інформації, що циркулює між різними рівнями державного управління і регулювання;

- забезпечити раціональність організації апарату управління й управлінської праці;

- забезпечити урахування соціальних запитів і думок у процесах підготовки і реалізації управлінських рішень;

- забезпечити професійну компетентність і відповідальність менеджерів у соціальних діалогах.

Державний менеджмент може бути ефективним тільки у разі своєї адекватності цілям і задачам суспільного розвитку та соціальної теорії і практики [9, с. 354].

Верховна Рада України 8 вересня 2005 року прийняла Закон України № 2850-IV «Про стимулювання розвитку регіонів», який, набравши чинності з 1 січня 2006 року, визначив основні підходи щодо розроблення та прийняття Стра-

тегій регіонального розвитку, а також укладання Угод з Кабінетом Міністрів України щодо їх практичної реалізації відповідно до державних пріоритетів розвитку адміністративних областей.

На підставі Закону України № 2850-IV Кабінет Міністрів України прийняв Постанову від 21 липня 2006 року № 1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року», в якій визначив державні пріоритети в напрямках розвитку в усіх адміністративних областях. Постановою Уряду доручалось усім обласним державним адміністраціям (ОДА) розробити у тримісячний строк (до 21.11.2006 р.) проекти Регіональних стратегій розвитку на період до 2015 року та подати їх на розгляд відповідних обласних рад [10].

Виконання цього доручення здійснювалось з використанням аналітичних матеріалів Стратегій соціально-економічного розвитку регіонів України на період до 2015 року, які вже діяли з 2004 року і у свій час були розроблені за участі Ради з вивчення продуктивних сил України (РВПС) НАН України на початку 2000-х років для Донецької, Сумської, Чернігівської області та міста Києва, а у 2007 році — і для Херсонської області.

У Стратегіях регіони розглядались в системі національного та євроінтеграційного виміру з оцінкою можливостей та обмежень в цільових орієнтирах і пріоритетах розвитку продуктивних сил України.

Наприклад, прогностичні документи Донецької і Сумської областей включали сім стратегій:

- розвиток людського потенціалу та соціальної сфери;
- структурна модернізація економіки, формування сприятливого інвестиційного середовища та інноваційна політика;
- формування високоефективного виробничого комплексу області та підвищення його конкурентоспроможності;
- сільське господарство і агропромисловий комплекс;
- нарощення експортного потенціалу та розширення зовнішньоекономічних зв'язків;
- забезпечення раціонального використання природних ресурсів;
- забезпечення економічної та природно-техногенної безпеки [11].

Стратегічні напрями розвитку Чернігівської області на період до 2015 року обґрунтовували соціально-економічний розвиток регіону теж за сьома стратегіями:

- розвиток людського потенціалу та соціальної сфери;
- забезпечення раціонального використання природних ресурсів;
- підвищення інвестиційної привабливості регіону;

— малий бізнес як елемент структурної перебудови економіки в ринкових умовах;

— формування високоефективного виробничого комплексу регіону на основі інноваційних перетворень;

— перспективи розвитку агропромислового комплексу;

— розширення внутрішнього ринку і створення конкурентних переваг у зовнішній торгівлі.

Аналітичні матеріали Стратегій розвитку Донецчини, Сумщини і Чернігівщини були використані у подальшому для стратегічного планування соціально-економічного розвитку відповідних територій.

Більш фундаментальний характер мала Стратегія економічного і соціального розвитку Херсонської області на період до 2015 року, що була розроблена за участі РВПС НАН України і включала її стратегічний вимір: тенденції розвитку, можливості, проблеми та ризики, цілі та пріоритети.

Стратегія включала чотири завдання розвитку [12]:

Завдання 1. Забезпечення комплексного розвитку соціальної політики.

Завдання 2. Збереження та використання природних ресурсів у контексті сталого розвитку.

Завдання 3. Розвиток видів економічної діяльності області.

Завдання 4. Удосконалення систем регіонального управління, інноваційної та інвестиційної діяльності.

Стратегія економічного і соціального розвитку Херсонської області на період до 2015 року включала такі пріоритетні напрями:

Стратегічний план 1. Розвиток людського потенціалу.

Стратегічний план 2. Розвиток соціальної сфери.

Стратегічний план 3. Доступні послуги всіх видів.

Стратегічний план 4. Земельні ресурси та територіальний розвиток.

Стратегічний план 5. Природно-ресурсний потенціал, екологічна природно-техногенна безпека.

Стратегічний план 6. Секторальний розвиток та підприємництво.

Стратегічний план 7. Структурна політика, інвестиційне середовище та інноваційні трансформації.

Стратегічний план 8. Зовнішньоекономічна діяльність.

Стратегічний план 9. Інституційні засади розвитку місцевого самоврядування та громадянського суспільства.

На жаль, у зв'язку зі змінами керівництва ОДА та окремих РДА Херсонщини ця Стратегія

не була реалізована у повному обсязі, але використовувалася для підготовки наступних стратегічних рішень щодо соціально-економічного розвитку регіону.

Так, виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року № 1001 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» ОДА та Облради повинні були забезпечити розробкою:

— нових Стратегій регіонального розвитку на період 2007–2015 рр. шляхом уточнення «Стратегій соціально-економічного розвитку областей на 2004–2015 рр.»;

— планів заходів щодо їх реалізації у 2007–2008 рр. (перший етап згідно з Постановою Уряду) та на 2009–2015 роки (другий етап);

— укладанням Угод з Кабінетом Міністрів України щодо виконання Планів заходів з їх реалізації відповідно до державних пріоритетів розвитку області (розділ VI, п. 4 Постанови Уряду).

Слід особливо відмітити той факт, що Постанова Уряду від 21 липня 2006 року №1001, схваливши стратегічні завдання «Створення інституційних умов для регіонального розвитку», визначила систему показників узгодження діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо розвитку регіонів (табл. 2). Крім того, обласним державним адміністраціям та обласним радам необхідно було організовувати у 2005–2006 рр. аналіз виконання раніше прийнятих Стратегій та здійснити локалізацію національних завдань і показників-індикаторів ЦРТ на період до 2015 року.

Але, на жаль, цього також не сталося. Насамперед тому, що був відсутній тісний зв'язок та плідна співпраця з центральними та регіональними науковими установами і вищими навчальними закладами регіонів.

У ті часи вітчизняна економічна наука була практично відсторонена від обов'язкової участі в

Таблиця 2

Система показників узгодження діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо соціально-економічного розвитку регіонів

№ з/п	Показники	№ з/п	Показники
11	Загальний індекс депресивності регіонів	13	Загальний рівень захворюваності населення (туберкульоз, ВІЛ/СНІД, розлади психіки та поведінки, злоякісні новоутворення)
22	Обсяг доходів місцевих бюджетів у розрахунку на одну особу	14	Кількість інвалідів у розрахунку на 1 тис. осіб
33	Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників	15	Забезпеченість громадян житлом
44	Рівень бідності	16	Рівень забезпечення житлового фонду водовідведенням, каналізацією, центральним опаленням, газом, гарячим водопостачанням
55	Кількість дітей, які отримують державну допомогу, її середній розмір	17	Розподіл населення за освітою (за даними перепису населення 2001 року)
56	Кількість малозабезпечених громадян, які отримують державну допомогу, її середній розмір	18	Частка населення віком 19 років і старше, що не має вищої освіти
67	Кількість непрацездатних громадян з мінімальними доходами, яким призначена цільова грошова допомога, її середній розмір	19	Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб
88	Кількість сімей, яким призначені субсидії для відшкодування оплати житлово-комунальних послуг, їх питома вага у загальній кількості сімей	20	Кількість фізичних осіб, зайнятих підприємницькою діяльністю, у розрахунку на 10 тис. осіб
99	Рівень зайнятості та безробіття серед осіб віком 15–70 років, визначений за методологією МОП	21	Обсяг роздрібного товарообороту на одну особу
110	Чисельність економічно неактивного населення у працездатному віці, у тому числі осіб віком до 35 років	22	Державні капітальні інвестиції у розвиток депресивних територій
111	Кількість зареєстрованих безробітних, які отримують допомогу з безробіття	23	Обсяг державної фінансової підтримки для розвитку підприємництва на депресивних територіях
112	Коефіцієнт смертності дітей віком до 1 року	24	Обсяг міжнародної технічної допомоги, що спрямовується на подолання депресивності територій

процесах підготовки та прийняття рішень на різних рівнях державного управління національним господарством і соціально-економічним розвитком регіонів. Плідний багаторічний досвід взаємодії Економічного науково-дослідного інституту Держплану України та Ради з вивчення продуктивних сил України НАН України з органами загальнонаціональної, регіональної та місцевої влади не використовувався.

Перевага при прийнятті державних рішень була надана консультантам та експертам різних наукових шкіл сумнівного професійного рівня або громадським організаціям, які, незважаючи на відсутність відповідних фахівців, мали можливості, або «вимушені» були, освоювати міжнародні гранти та фінансову допомогу за будь-якої науково-прикладної тематики.

З позицій наукового дослідження досвіду стратегічного планування в розглянутих областях як конструктивний підхід можна розглядати збереження концептуальних положень та індикаторів Стратегій регіонального розвитку на 2011–2020 рр. (розроблених у 2010–2011 рр.) і проектних рішень Планів заходів з їх реалізації на 2011–2014 та 2015–2017 роки без внесення відповідних уточнень на вимоги нових Постанов нових Урядів, зміна яких не завжди оцінювалась позитивно суспільством.

Прихід до влади нових олігархічних кланів не повинен був би змінювати стратегічні орієнтири на середньо- та довгострокові періоди соціально-економічного та культурного розвитку як регіонів, так і держави в цілому.

Натомість, порівняно з Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2015 року, нова Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року взагалі не включала секторально-галузеве визначення державних пріоритетів по областях.

Це орієнтувало ОДА та облради на подальше самостійне поглиблення лібералізації економіки регіонів. Але відомо, що державне регулювання інвестиційної діяльності в регіонах повинно мати державно зорієнтовану стратегічну спрямованість та бути призначеною сприяти розкриттю внутрішнього потенціалу області. Засоби й інструменти регулювання інвестиційної діяльності в регіоні на рівні ОДА і облрад повинні відповідати середньостроковим стратегіям соціально-економічного розвитку області та національної економіки в цілому.

Слід підкреслити, що організаційно-методичне забезпечення розробки Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року забезпечувало Мінекономрозвитку, а Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року — Мінрегіонбуд України.

Вісник ГО «Інститут громадянського суспільства» № 37 за січень 2015 року повідомив про

те, що Хмельницька ОДА стала 8-ю з 22-х ОДА України, яка підготувала та ухвалила Стратегію регіонального розвитку на виконання Постанови Уряду від 06.08.2014 р. № 385 в строк до 6 лютого 2015 року.

Це виглядало як непорозуміння, або як «ведмежа послуга», тому що не відповідало дійсності. Представляючи Стратегію регіонального розвитку Хмельницької області на 2011–2020 рр., як оновлену згідно Постанови Уряду від 06.08.2014 р. № 385, Інститут громадянського суспільства монополізував і розробку Стратегій розвитку окремих Об'єднаних територіальних громад (ОТГ) Хмельниччини, визначивши їх як Стратегічні плани розвитку. Але це не передбачено українським законодавством чи нормативно-правовими актами.

У Стратегії соціально-економічного розвитку Хмельницької області на період до 2015 року категорія «Стратегічний план» була використана для характеристики та визначення пріоритетних напрямів розвитку (як і в Стратегії економічного і соціального розвитку Херсонської області).

Використовуючи проект Європейського Союзу «Підтримка сталого регіонального розвитку в Україні», ця громадська організація порушила такий принцип проектування, що використовується в країнах-членах ЄС, як узгодженість, ієрархія та взаємопов'язаність, — передбачення у планувальних документах нижчого рівня узгодженості з планами вищого рівня з можливою більшою конкретизацією.

Тому справедливими стають кілька запитань. Як можна розробляти Стратегії розвитку ОТГ за відсутності уточненої Стратегії регіонального розвитку області на період до 2020 року? Тим паче, що в Україні відсутні Муніципальний кодекс, Закон «Про комунальну власність» (комунальна власність розглядається як різновид державної власності), а також не проробляється нова концепція адміністративно-територіального поділу держави на основі земельного устрою та інше. Чому для участі у роботі круглого столу 5 телеканалу за темою «Децентралізація в Україні» не були запрошені представники жодної з 22-х об'єднаних територіальних громад (ОТГ) Хмельницької області?

Набутий у 2014–2016 роках досвід впровадження Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади вимагав продовження відповідних теоретичних обґрунтувань та використання власного українського досвіду, а не тільки копіювання зарубіжного (методом аналогій).

Створення в Хмельницькій області ОТГ все-таки мало більш відцентровий, а не доцентровий характер відносно районних державних адміністрацій та обласної державної адміністрації тому що, останні практично були «усунені» від про-

цесів децентралізації і реформування державного управління як суб'єкти адміністративно-правових взаємовідносин з ОТГ, які перетворювались в органи місцевого самоврядування, що наділені бюджетними повноваженнями міст обласного значення.

В процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Хмельницькій області у 2015 році було створено 22 об'єднані територіальні громади (з 159 ОТГ в цілому по Україні — 13,8 %) внаслідок добровільного об'єднання 213 місцевих рад (490 населених пунктів), що склало 36 % від загальної площі області та 23 % — від загальної чисельності населення області.

Згідно зі «Стратегією сталого розвитку «України-2020», результати децентралізації та реформи державного управління (5-та програма з 10-ти першочергових реформ) повинні стати предметом розгляду та сприйняття органами місцевого самоврядування, включаючи ОТГ як базисної органічної частки єдиної за ієрархією системи публічного управління. Її побудова — це довготривалий процес з використанням інституту адміністративних договорів, їх правової природи.

Українськими вченими доведено, що реалізація публічно-правових інтересів суміжних рівнів державного управління та місцевого самоврядування можлива тільки в межах адміністративно-правових, а не адміністративно-командних відносин (за О. П. Рябченко, Ю. В. Георгієвським, Ю. М. Фроловим).

З усього комплексу Постанов Уряду 2014–2016 років щодо нормативно-правового забезпечення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади тільки Постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 р. № 200 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад» визначила повноваження облдержадміністрацій щодо розгляду проєктних заявок на проєкти, які фінансуватимуться за рахунок субвенцій (п. 6 Постанови), та місцевих (обласних та районних) держадміністрацій щодо сприяння міським, селищним, сільським радам, об'єднаним територіальним громадам у реалізації проєктів з метою ефективного використання субвенції (п.10 Постанови).

Ці процеси більше схожі на штучне створення (на основі елементів геополітики), не усвідомлене або без врахування українського менталітету, «сепаратизму в Україні» з боку країн-членів ЄС, що фінансують грантову діяльність громадських організацій під виглядом розвитку демократії та формування громадянського суспільства в Україні.

Справедливими, на наш, погляд стають і такі питання.

Чому своєчасно не отримали міжнародну технічну допомогу та фінансування такі провідні наукові установи України, як Рада з вивчення продуктивних сил України НАН України, Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, а також Науково-дослідний економічний інститут Мінекономрозвитку України, які мали у своєму складі наукові школи з проблем регіональної економіки, але у зв'язку з відсутністю фінансування були знищені?

Чому не отримують міжнародну технічну та фінансову допомогу поки що діючі наукові установи НАН України: Інститут сталого розвитку та природокористування (м. Київ), Інститут економіко-правових досліджень (м. Донецьк — м. Київ), Інститут економіки промисловості (м. Донецьк — м. Київ), Інститут проблем ринку і економіко-екологічних досліджень (м. Одеса), Інститут регіональних досліджень (м. Львів) та інші?

Можливо тому, що їхні фахівці усвідомили ті елементи сучасної геополітики відносно до України, коли має місце наявне «зовнішнє консультування» керівників органів загальнонаціональної і регіональної влади, а не використання рекомендацій та пропозицій українських вчених. Тобто відбувається зневаження та дискримінація останніх.

Експрем'єр-міністри України Віталій Андрійович Масол та Вітольд Павлович Фокін не тільки використовували науковий потенціал економічної науки в Україні для підготовки урядових рішень, а й контролювали виконання Планів впровадження результатів НДР.

Викликає занепокоєння те, що в умовах формування ОТГ можливе зародження громадянського протистояння населення, а не громадянської єдності в межах районів та області в цілому, що не буде сприяти укріпленню територіальної цілісності України. Земельні ресурси, які знаходяться за межами базового рівня місцевого самоврядування і передаються на баланс ОТГ, не повинні стати об'єктом купівлі та продажу при формуванні джерел їх соціально-економічного розвитку, а бути тільки об'єктом оренди комунального майна без наділення правами власності «родичів або кумів».

Вбачається також можливість виникнення такої ситуації, коли окремі ОТГ, що очолюються «національно-свідомими патріотами» (за Олесею Бузиною), почнуть передчасно організовувати впровадження «так званого власного суверенітету» навіть в межах унітарності нашої держави.

Мається на увазі впровадження Магдебурського права, яке в сучасних умовах розглядається навіть як «конституція місцевого самовря-

дування». Доречно нагадати, наприклад, про те, що у 1374 році Магдебурське право мало місто Кам'янець-Подільський на Хмельниччині.

Незважаючи на лідерство Хмельницької області у створенні ОТГ, багаторічну спільну діяльність волонтерів з США та ГО Фонд «Стара-Волинь» (Гнатюк Наталія Володимирівна, с. Гриців, Шепетівський район), а також наявність відділення Регіональних організацій громадянського суспільства (РОГС) в смт Дунаївці (керівник регіонального відділення — Кухаренко Анатолій Аркадійович), жодна з громад області не ввійшла до оголошеного Агентством США з міжнародного розвитку до складу перших 25-ти громад, залучених до нової програми USAID DOBRE.

Конкурс для РОГС тривав з 19 вересня по 19 жовтня 2016 року, і згідно з умовами програми DOBRE протягом 2016–2021 років Україна отримує 50,0 млн доларів на розвиток регіонів. Здійснення програмного навчання, наставництва, консультацій та технічної підтримки місцевих організацій громадянського суспільства (ОГС) Програмою DOBRE буде приходити у 7-ми областях України: Харківській, Дніпропетровській, Херсонській, Кіровоградській, Миколаївській, Івано-Франківській та Тернопільській.

Без втручання керівництва Хмельницької ОДА та активізації діяльності Агенції регіонального розвитку області жодна з ОТГ Хмельниччини виявилась не спроможною самостійно прийняти участь у конкурсі для РОГС та виграти його. Але перспективи для цього зберігаються. Тільки шляхом спільної, узгодженої діяльності керівництва та фахівців об'єднаних територіальних громад, районних і обласної держадміністрації Хмельниччини може стати запорукою отримання міжнародної технічної та фінансової допомоги з проблем децентралізації управління.

Необхідно звернути увагу на те, що в тих регіонах України, де безпосередньо працювали чи працюють проекти міжнародної технічної допомоги, передусім ті, що фінансуються Європейським Союзом або урядом Канади, має місце своєчасне та більш-менш якісне супроводження розроблених за їх участі Стратегій регіонального розвитку.

Керівництву та експертам ГО «Інституту громадянського суспільства» доцільно було б продовжити постійно здійснювати методичне кураторство Хмельницької ОДА та Хмельницької облради щодо уточнення Стратегій регіонального розвитку за новими Постановами нових Урядів України, а в Планах заходів з їх реалізації вже розробляти Стратегії розвитку ОТГ за їх кошторис.

Наприклад, «Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року» розроблена з урахуванням Державної Стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року (на виконання По-

станови Уряду від 06.08.2014 р. №385) та досвіду реалізації «Стратегії розвитку Львівщини до 2015 року». Нова Стратегія була підготовлена за участю проекту міжнародної технічної допомоги «Місцевий економічний розвиток міст України», що впроваджується Федерацією канадських муніципалітетів за фінансової підтримки уряду Канади.

На виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. №385 в рамках канадського проекту «Місцевий економічний розвиток міст України» та з використанням результатів, підготовлених в межах проекту міжнародної технічної допомоги «Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей та міст України» була розроблена «Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року» (затверджена рішенням Дніпропетровської облради від 26 вересня 2014 року № 561-27/VI).

Під методологічним та організаційним супроводом проекту Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» в термін до 6 лютого 2015 року були розроблені Регіональні стратегії розвитку таких областей України: Київської (затверджено 04.12.2014 р.), Івано-Франківської (затверджено 17.10.2014 р.), Рівненської (затверджено 18.12.2014 р.), Полтавської (затверджено 16.01.2015 р.) та Сумської (оприлюднена на сайті ОДА 29.09.2014 р.), а в строк до 18 червня 2015 року — Чернівецької області.

Чернівецька область є єдиною серед перелічених, хто вказав на:

- розробника Стратегії розвитку до 2020 року — ГО «Товариство науковців та інтелектуальної молоді», авторський колектив в чисельності 10 осіб та 7 рецензентів у складі 4-х докторів наук та 3-х кандидатів наук;

- врахування при розробці Стратегії розвитку до 2020 року «Схеми планування території Чернівецької області».

Вартісні оцінки розробки Стратегій Чернівецької та Львівської областей становили біля 1,0 млн. грн.

Натомість, щодо усіх інших адміністративних областей України не вдалося з'ясувати наявність Схем розміщення і розвитку продуктивних сил, Схем системи розселення, Генеральних Схем розвитку обласних центрів та міст обласного значення Схем планування територій. Ці планові документи відсутні у зв'язку з ліквідацією Ради з вивчення продуктивних сил України НАН України.

Виходячи з вимог соціально-адекватного менеджменту досягнення узгодженості соціально-економічного розвитку регіонів та держави, доречно усвідомити основні положення, вказівки та доручення наступних Постанов Уряду:

— «Про затвердження державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» від 06.08.2014 р. № 385;

— «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу їх реалізації» від 11.11.2015 р. №932.

На субнаціональному рівні Регіональні стратегії та Плани заходів розробляються ОДА після прийняття облрадами відповідного рішення. Ця робота ОДА, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації Регіональних стратегій і виконання Планів заходів здійснюється за Методикою та Порядком, визначеною Мінрегіонбудом України [п. 3, п. 4 Постанови Уряду від 11.11.2015 року № 932].

Порядком визначено, що Регіональні стратегії розробляються на період дії Державної стратегії регіонального розвитку України та повинні відповідати її положенням і здійснюватись з урахуванням стратегії розвитку міст, селищ і сіл, першочергового розвитку депресивних територій, стратегічних пріоритетів розвитку районів відповідного регіону (п. 6 та п. 8 Постанови Уряду від 11.11.2015 року № 932).

При цьому розроблення проєктів Регіональних стратегій починається не пізніше, ніж за 15 місяців до завершення строку реалізації діючої Регіональної стратегії (п. 7 Постанови Уряду від 11.11.2015 року № 932).

2020 рік — це термін завершення дії Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року, як і Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». Тобто розробку Регіональних стратегій розвитку на майбутній після 2020 року період слід було б розпочинати ОДА та облрадам не пізніше 1 жовтня 2019 року.

Розроблення проєкту Плану заходів на перші 3 роки періоду дії Регіональної стратегії (перший етап) починається не пізніше, ніж через місяць після її затвердження. План заходів подається облрадам на затвердження не пізніше ніж через п'ять місяців після затвердження Регіональних стратегій.

Надалі розроблення проєкту Плану заходів на наступні 4 роки періоду дії Регіональної стратегії (другий етап) починається не пізніше, ніж за 15 місяців до завершення першого етапу.

Згідно з Постанови Уряду від 11.11.2015 року № 932 (п.11) проєкт Плану заходів на другий етап подається облдержадміністраціями на затвердження облрадами не пізніше ніж за 12 місяців до завершення строку реалізації першого етапу (на 2018–2020 рр.: для Львівської області — у грудні 2017 року, для Чернівецької та Хмельницької областей — у грудні 2016 року).

Таким чином, виходячи з наведених положень Методики та Порядку, регламентованого Мінрегіонбудом і що включає 2 етапи здійснення Плану

заходів (3 і 4 роки), наступна Державна стратегія регіонального розвитку України розроблялась вже не на 6 років, як діюча, а на 7 років, тобто на період до 2027 року. За інформацією Інституту громадянського суспільства (Вісник Інституту № 37 за січень 2015 року) Львівська ОДА розробила Стратегію розвитку Львівської області на період до 2027 року, хоча вона і не оприлюднена.

Слід підкреслити, що План заходів на 2016–2018 роки з реалізації Стратегії розвитку Львівської області до 2020 року був затверджений у 2015 році, тобто заздалегідь, що відповідає Положенням Порядку.

Плани заходів на 2015–2017 роки були розроблені і затверджені також у 2015 році по Хмельницькій (травень) та Чернівецькій (вересень) областях, тобто в перший рік їх реалізації. Якщо це зробить заздалегідь, за досвідом Львівської області, то розробку і затвердження Плану заходів на 2018–2020 рр. з реалізації Стратегій регіонального розвитку цих областей на період до 2020 року необхідно було розпочати і завершити ще у 2017 році.

Наступні Плани заходів з реалізації Стратегії регіонального розвитку Львівської області розроблялися на 2019–2022 роки, а по Хмельницькій та Чернівецькій області — тільки на 2018–2020 роки.

Якщо враховувати як мінімум шестимісячні терміни розробки та прийняття Планів заходів з реалізації Стратегій регіонального розвитку областей на період до 2020 року згідно з Порядком, що розглядається, то уточнення діючих або розробку нових Стратегій регіонального розвитку на періоди до 2027–2030 роки доречно було б починати з 1 квітня, а не з 1 жовтня 2019 року.

Тому необхідна розробка нових Стратегій регіонального розвитку усіх областей на період до 2027 та до 2030 років, а Планів заходів з їх реалізації, виходячи з положень Порядку, що розглядається, на 2021–2023, 2024–2027 і на 2028–2030 роки. Така ж ситуація виникає зі строками розробки нової Державної стратегії регіонального розвитку України: її необхідно розробити на період до 2027 року, а враховуючи принцип наступності (історичної спадковості) та строки реалізації Цілей Сталого Розвитку — і на період до 2030 року.

При цьому, аналогічно вимогам розробки Стратегій регіонального розвитку згідно з Порядком, що розглядається, формування нової Державної стратегії регіонального розвитку України повинно здійснюватись з урахуванням регіональних стратегій адміністративних областей, які мають включати окремо Стратегії розвитку ОТГ (п. 8 Постанови Уряду від 11.11.2015 року № 932). Але цього не дотримано.

У зв'язку з цим доцільно було б як при розробці Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2030 року, так і при підготовці

Стратегій регіонального розвитку областей на період до 2030 року врахувати Цілі Сталого Розвитку (ЦСР) як нових орієнтирів загального бачення майбутнього світовою спільнотою на період до 2030 року, що містять 86 завдань з 172 індикаторами і уточнюють 7 ЦРТ, що діяли до 2015 року.

Прийняття ЦСР на наступні 15 років відбулось на Саміті ООН з Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року, який відбувся в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН 25 вересня 2015 року.

На той час Президент України Петро Порошенко, виступаючи на цьому Саміті ООН, зазначав, що «заради досягнення Цілей Сталого Розвитку на національному рівні Україна здійснюватиме нові програми і проекти, які на практиці забезпечать макроекономічну стабільність, екологічний баланс та соціальну згуртованість. ЦСР служитимуть в якості загальної основи для подальших перетворень в Україні».

ЦСР офіційно вступили в силу з 1 січня 2016 року і Уряд України разом з бізнес-колами та громадським сектором мають створити умови для повноцінного досягнення цих 17-ти цілей [13]:

Ціль 1. Подолання бідності (3 завдання, 5 індикаторів);

Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільськогосподарства (4 завдання, 9 індикаторів);

Ціль 3. Міцне здоров'я і благополуччя (9 завдань, 16 індикаторів);

Ціль 4. Якісна освіта (7 завдань, 11 індикаторів);

Ціль 5. Гендерна рівність (6 завдань, 12 індикаторів);

Ціль 6. Чиста вода та належні санітарні умови (5 завдань, 13 індикаторів);

Ціль 7. Доступна і чиста енергія (4 завдання, 7 індикаторів);

Ціль 8. Гідна праця та економічне зростання (6 завдань, 16 індикаторів);

Ціль 9. Промисловість, інновації та інфраструктура (7 завдань, 15 індикаторів);

Ціль 10. Скорочення нерівності (5 завдань, 8 індикаторів);

Ціль 11. Сталий розвиток міст і громад (6 завдань, 12 індикаторів);

Ціль 12. Відповідальне споживання і виробництво (4 завдання, 7 індикаторів);

Ціль 13. Пом'якшення наслідків зміни клімату (1 завдання, 1 індикатор);

Ціль 14. Збереження морських ресурсів (3 завдання, 5 індикаторів);

Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші (4 завдання, 13 індикаторів);

Ціль 16. Мир, справедливість та сильні інститути (9 завдань, 18 індикаторів);

Ціль 17. Партнерство заради сталого розвитку (3 завдання, 4 індикаторів).

Слід особливо наголосити, що світовий досвід засвідчує: суспільний прогноз значною мірою залежить від підтримання балансу між цілями економічного зростання, конкурентоспроможності бізнесу, забезпечення екологічної безпеки та зменшення соціальної нерівності.

Для досягнення довгострокових цілей необхідно послідовно здійснювати визначені коротко- та середньострокові завдання, передумовами виконання яких є якісне управління, подолання корупції та соціальна підтримка.

Висновки. Напрацьоване в Україні науково-методичне, інформаційно-статистичне, аналітично-прикладне та інституціональне забезпечення ЦРТ мають стати основою у розробці нового довгострокового стратегічного документу нашої держави — Національного плану дій, який би адаптував ЦСР до 2030 року до національних завдань і цільових показників-індикаторів.

У зв'язку з тим, що основою сталого розвитку є невід'ємні права людини на активне життя та повноцінний розвиток, локалізація цих параметрів ЦСР має бути самостійно здійснена усіма адміністративними областями і використана ними для розробки Стратегій регіонального розвитку до 2027 та до 2030 років.

Недопущення відцентровості власних цілей Регіональних стратегій до 2027 та до 2030 років, визначених регіонами, від стратегічних цілей розвитку України в цілому, а навпаки, забезпечення їх доцентровості як основи збереження територіальної єдності України, стає головним завданням діяльності обласних та районних рад і держадміністрацій, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, Адміністрації Президента України у визначенні та завершенні реалізації ЦРТ до 2020 року та Цілей Сталого Розвитку до 2030 року.

Узгодженість коротко- та середньострокових цілей розвитку регіонів з довгостроковими цілями розвитку України в цілому як парламентсько-президентської республіки повинно стати базою підготовки Послань Президента України до Верховної Ради України, Програм діяльності Кабінету Міністрів України, Програм сталого (збалансованого) соціально-економічного розвитку держави і регіонів, державного та місцевих бюджетів.

Обґрунтування й оптимізацію варіантів досягнення узгодженості стратегічних цілей розвитку України і регіонів ЦСР на період до 2030 року спроможні здійснювати Національна Академія Наук України (Відділення економіки) за участі Регіональних наукових центрів НАНУ при координації Міністерством освіти і науки України, Мінекономрозвитку України, Міністерством праці та соціальної політики України, Мінфіном України. З використанням програмно-цільових методів стає можливим побудова «Дерева цілей» від областей до держави в цілому як матриці ієрархії

відповідних завдань і стратегічних індикаторів Національного плану дій зі сталого розвитку.

Незважаючи на підготовлену Національну доповідь «Україна-2030» триває й досі визначення національних завдань і показників-індикаторів глобальних Цілей Сталого Розвитку для усіх адміністративних областей, АР Крим, Українського Донбасу (у складі Луганської і Донецької областей у межах кордонів 2013 року), міст Київ і Севастополь, як і в минулому, на протязі 2000–2003 років, коли відбувалася адаптація Цілей Розвитку Тисячоліття на період до 2015 року.

На основі Національного плану дій доцільно розробити і нову Державну стратегію сталого збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів і України в цілому на періоди до 2027 та до 2030 років.

Література

- Новикова О. Ф., Дейч М. Е., Панькова О. В. и др. Диагностика состояния и перспектив развития социальной ответственности в Украине (экспертные оценки) : монография. Донецк : Ин-т экономики пром-сти, 2014. 320 с.
- Про затвердження Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1071/2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-p#Text>.
- Ковальчук Т. Т., Черняк В. К., Шевчук В. Я. Актуальності політики розвитку : кол. моног. К. : Знання, 2009. 326 с.
- Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / заг. редакція Ф. О. Ярошенко, наук. редактор, відпов. викон. проекту В. Ф. Столярів. 2-ге видання, доп. та перероб. К. : ДННУ АФУ ; УДУФМТ, 2011. 560 с.
- Ємельянов О. С. Особисто причетний... : монографія. К. : НДЕІ, 2012. 576 с.
- Шевчук В. Я., Черняк В. К. та ін. Розвиток заради порятунку. К. : Геопрінт, 2016. 227 с.
- Черняк В. К. Українському народу — стабільний планомірно стійкий розвиток (оцінка стану науково-адміністративного забезпечення). Частина I. Загальна ситуація зі стратегічним плануванням людського розвитку в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 199–217.
- Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна-2013 : Національна доповідь Міністерства економічного розвитку. К. : 2013. 176 с.
- Соціологічна енциклопедія / укладач В. Г. Городяненко. К. : Академвидав, 2008. 456 с. (Серія «Енциклопедія ерудита»).
- Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 року №1001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1001-2006-%D0%BF>.
- Департамент економічного розвитку і торгівлі Сумської обласної державної адміністрації. Стратегія соціально-економічного розвитку Сумської області на період до 2015 року. Київ ; Суми, 2004. 243 с.
- Херсонська Обласна Державна Адміністрація. Стратегія економічного і соціального розвитку Херсонської області до 2015 року. Київ : Рада по вивченню продуктивних сил України Національної Академії наук України, 2007. 279 с.
- Цілі Сталого Розвитку: Україна : національна доповідь. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. 2017. 175 с.

References

- Novykova, O. F., Deich, M. E., Pankova, O. V. et al. (2014). *Dyagnostyka sostoiannya y perspektyv razvytyia sotsyalnoi otvetstvennosti v Ukraine (ekspertnye otsenky)* [Diagnostics of the state and prospects for the development of social responsibility in Ukraine (expert estimates)]. Donetsk, Institute of Economics of Industry Publ., 320 p. (in Ukr.).
- Cabinet of Ministers of Ukraine (2017). *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilivoi prohramy vidnovlennia ta rozbudovy myru v skhidnykh rehionakh Ukrainy* [On approval of the State target program for the restoration and development of peace in the eastern regions of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-p#Text> (in Ukr.).
- Kovalchuk, T. T., Cherniak, V. K., Shevchuk, V. Ya. (2009). *Aktualiteti polityky rozvytku* [Development policy news]. Kyiv, Znannia Publ., 326 p. (in Ukr.).
- Yaroshenko, F. O., Stoliarov, V. F. (2011). *Naukovo-praktychnyi komentar do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy* [Scientific and practical commentary to the Budget Code of Ukraine]. Kyiv, DNNU AFU ; UDUFMT Publ., 560 p. (in Ukr.).
- Yemelianov, O. S. (2012). *Osobysto prychetnyi...* [Personally involve...]. Kyiv, NDEI Publ. (in Ukr.).
- Shevchuk, V. Ya., Cherniak, V. K. et al. (2016). *Rozvytok zarady poriatunku* [Development for salvation]. Kyiv, Heoprint Publ., 227 p. (in Ukr.).
- Cherniak, V. K. (2020). *Ukrainskomu narodu — stabilnyi planomirnostiikiyi rozvytok (otsinka stanu naukovo-administrativnoho zabezpechennia). Chastyna I. Zahalna sytuatsiia zi stratehichnym planuvanniam liudskoho rozvytku v Ukraini* [To the Ukrainian people — stable systematic sustainable development (assessment of the state of scientific and administrative support). Part I. General situation with strategic planning of human development in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 1 (59). 199–217 (in Ukr.).
- Ministry of Economic Development. (2013). *Tsili Rozvytku Tysyacholittia. Ukraina-2013*. [Millennium Development Goals. Ukraine-2013]. Kyiv, 176 p. (in Ukr.).

9. Horodianenko, V. H. (2008). *Sotsiologichna entsyklopediia* [Sociological encyclopedia]. Kyiv, Akademvydav Publ., 456 p. (in Ukr.).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2006). *Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2015 roku* [About approval of the State strategy of regional development for the period till 2015]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1001-2006-%D0%BF> (in Ukr.).

11. Department of Economic Development and Trade of Sumy Regional State Administration (2013). *Stratehiia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Sumskoi oblasti na period do 2015 roku* [Strategy of socio-economic

development of Sumy region for the period up to 2015]. Kyiv ; Sumy, 243 p. (in Ukr.).

12. Kherson Regional State Administration (2007). *Stratehiia ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Khersonskoi oblasti do 2015 roku* [Strategy of economic and social development of Kherson region until 2015]. Kyiv, Rada po vyvchenniu produktyvnykh syl Ukrainy Natsionalnoi Akademii nauk Ukrainy Publ., 279 p. (in Ukr.).

13. Ministry of Economic Development and Trade (2017). *Tsili Staloho Rozvytku. Ukraina* [Sustainable Development Goals: Ukraine]. Kyiv, 175 p. (in Ukr.).